

●المان هنرمند آذری در خیابان ابوذر

امسال فقط هنرمندان مشهدی پای کار نبودند بلکه آثار هنرمندانی از شهرهای دیگر کشور هم جلوه بخش شهر ما شد. بهنام آخرین مغانلو، هنرمند آذری زبان و ساکن اردبیل است. او مجموعه‌ای هنری با موضوع خورشید دارد که دو نمونه آن یکی در سال گذشته و دیگری امسال در مشهد نصب شده است. برای نوروز ۱۴۰۰، خورشید، در ابتدای خیابان ابوذر غفاری قرار گرفته و گویی تابلوی ورودی این خیابان را در دل خود جای داده است. او درباره مجموعه هنری خود می‌گوید: «آثار مجموعه‌ای به نوعی امضای هنری هنرمندان به شمار می‌آید. من نیز می‌خواستم امضای هنری خود را داشته باشم. علاوه بر این همواره در اسطوره‌ها به دنبال المان ویژه خاصی بودم. در این جست‌وجوها متوجه شدم خورشید در تمام اسطوره‌ها و کشورها مانند یونان، مصر، چین و... وجود دارد و دارای ارزش است. این نماد در ایران هم مورد توجه بوده است. گرچه در هر کشوری به نامی شناخته می‌شود. از طرف دیگر خورشید نمونه‌ای است که از آن می‌توان شکل‌های بسیاری به وجود آورد. در این راستا از سال ۹۰ تا ۹۱ مطالعات بسیاری در این زمینه انجام دادم. آثار این مجموعه‌ها را در کشورهای دیگر هم ارائه کرده‌ام که از آن می‌توان به ازبکستان، ارمنستان و اسلوانی اشاره کرد.»

سال گذشته المانی از این مجموعه در خیابان ابوذر غفاری مشهد نصب شد و در آستانه سال جدید به میدان امام علی (ع) جابه‌جا شده و جایگزین آن المان کنونی از این هنرمند با نماد خورشید نصب شده است. آخرین ادامه می‌دهد: «المان «خورشید» در ورودی خیابان ابوذر غفاری نمایانگر خورشید است که برای ساخت آن سنگ تراورشن به کار گرفته شده است. متریال پیشنهادی من در اجرای کار آهن بود اما با توجه به نظر هیئت داوران تصمیم به سنگی بودن اثر شد. ایده آن از مقرنس‌های اجرا شده در معماری اسلامی ایرانی گرفته شده و بر مبنای شمسه محمدی طراحی شده است. در تمام آثار خورشید کامل وجود ندارد بلکه نیمه‌ای از خورشید ارائه شده اما خورشید این المان کامل است و با توجه به جنسی که دارد به عنوان المان دائمی انتخاب شده است. علاوه بر این سری دیگری در دست اقدام است که به صورت صفحه‌ای صاف و تخت اجرا خواهد شد.»

آخرین مغانلو متولد سال ۶۴ و دانش آموخته رشته مجسمه‌سازی است. به گفته او از کودکی با ساخت مجسمه‌آشنایی دارد اما برای شرکت در برنامه‌ها و ساخت المان‌های شهری از سال ۹۲ فعالیت خود را شروع کرده است. او که تجربه دو کار برای مشهد را دارد نصب المان‌های دائمی را با اهمیت می‌داند و بیان می‌کند: «گاهی المان متناسب با محیط شهری انتخاب می‌شود و گاهی تعریفی به یک میدان می‌دهد. در هر صورت دید بصری مردم را به مرور زمان ارتقا می‌دهد. از این رو نصب المان‌های دائمی مهم‌تر از موقت است. مردم هم دوست دارند المان ماندگار باشد. براهم کار کرد بیشتری دارد و هم با آن خاطره خواهند داشت.»

حرف آخر...

گرچه بیشتر المان‌های بهاری موقت است اما طبق نظر هنرمندان و مردم وجودشان در شهر ضرورت دارد و حال و هوای شهر و شهروندان را تغییر می‌دهد. کما اینکه در سال‌های قبل نیز نشان داده شده که مورد توجه ساکنان و حتی زائران و مسافران هم بوده است. امسال هم با وجود ویروس کرونا که مدت‌های طولانی مهمان ماست و با آمدنش غمی بر دل ما نهاده اهمیت بیشتری پیدا کرده است. بنابراین شهرها نیازمند زیباسازی، آذین‌بندی و نصب میلمان شهری و المان‌ها هستند و می‌توانند در تقویت روحیه نشاط و شادابی افراد تأثیرگذار باشند. به همین دلیل توجه به آن ضروری است.

جدابیت دارد. گرچه کار در کارگاه انجام می‌شود، گاهی هنرمند برای نصب اثر در محل حضور دارد و به واسطه این حضور واکنش مردم درباره کار را می‌بیند. او ادامه می‌دهد: «هرگاه برای نصب المان‌ها به محل مورد نظر می‌رویم باز خورد مثبتی از طرف عابران و رهگذران دریافت می‌کنیم. مردم استقبال بسیاری کرده و حس خوبی را که دارند با رفتار و کلامشان بازگو می‌کنند. از طرف دیگر رنگ‌ها و طرح‌های المان‌های شهری موقت و دائمی حس پویایی و حرکت به مردم می‌دهد و در تقویت روحیه آن‌ها نیز تأثیر بسزایی دارد. این اثرگذاری یک طرفه نیست و زمانی که رضایت شهروندان و مسافران را می‌بینیم خستگی‌های کار از بدنمان بیرون می‌رود.»

●گذری در میان اشعار

«گذر شعر» نوعی نورآرایی است. این المان هنر «شیمامرکزی امیدوار» است که در شش سری با فاصله‌های ۴ متری از یکدیگر حدفاصل میدان احمدآباد و خیابان رضانصب شده است. این بانوی هنرمند که متولد سال ۷۲ و کارشناسی گرافیک و کارشناسی ارشد انیمیشن خوانده است، درباره اجرای کار می‌گوید: «در این المان طاق‌های نوری با ارتفاع ۳ متر قرار داده شده است و بالای هر یک بیتهای شعرهای شش شاعر خراسانی مانند عطار، فردوسی و... در وصف بهار تعبیه شده است. این آذین‌بندی به دلیل نوری که در شب هادار زیبایی خاصی به خیابان بخشیده و برای عابران هم جذابیت دارد و آن‌ها هم از این نورآرایی استقبال کرده‌اند. او که امسال برای اولین بار در زمینه المان‌های نوری شرکت کرده است برای آنکه واکنش مردم به اجرای کار از نزدیک احساس کند، یک شب به مدت طولانی در محل می‌ایستاد و نزدیک‌نظاره مردم شده و با باز خورد خوبی از سمت مردم روبه‌رو می‌شود. مرکزی ادامه می‌دهد: «در زمانی که به مدت طولانی رفتار مردم درباره آذین‌بندی را مشاهده کردم متوجه رضایت آن‌ها شدم. در شرایط کرونایی حاضر که افراد دلگیر هستند برای دقایقی خنده‌بر لبانشان جاری می‌شود و در زیر نوری که ایجاد شده بود عکس می‌گرفتند. او هدف اصلی از اجرای این کار را ضرورت توجه مردم به سنت و شخصیت‌های فاخر استان می‌داند و می‌گوید: «سنت‌های گذشته نباید به فراموشی سپرده شوند. استان ما از جمله مشهد شخصیت‌های فاخری دارد و من هم سعی کردم با این آذین‌بندی نورآرایی گوشه‌ای از این مفاخر را یادآوری کنم.»

کتیبه‌های سنگی

توجه به موضوعات هویتی در هنر همواره مورد استقبال مردم قرار می‌گیرد و از این رو هنرمندان هم تمام تلاش خود را می‌کنند تا آثار بهتری در این زمینه ارائه دهند. «کتیبه‌های سنگی» حاصل تلاش راضیه صدیف است که در دو سری یکی روی دیوار خیابان بخارایی و دیگری در میدان سعدی جانمایی شده است. این هنرمند که سال گذشته المان «شهر قصه» را برای نوروز ارائه داده بود درباره آثار امسال خود بیان می‌کند: «هر سری شامل چند قاب نقش برجسته با ارتفاع ۳۰ متر در عرض ۸۰ متر است. کتیبه‌های خیابان بخارایی درباره امام رضا (ع) و موضوع‌های مرتبط مانند زیارت است و کتیبه‌های میدان سعدی نیز به معرفی مشاهیر خراسانی مانند ملک الشعراء بهار، مهدی اخوان ثالث و... می‌پردازد». صدیف معتقد است در اجرای کار برای فراخوان پویش بهاری بهتر است از نمادها و موضوعاتی استفاده شود که هویت خراسان به ویژه مشهد را به مردم بشناساند و این گونه افراد هم ضمن پایبندی به سنت‌های قدیمی با المان‌ها نیز ارتباط برقرار خواهند کرد.»

او درباره تلفیق آینه کاری با درخت بیان می‌کند: «درخت جان دارد و تلفیق آن با آینه حس خوبی به مردم القامی کند. رهگذران با دیدن خودشان در آینه کمی تأمل می‌کنند و این گونه زنده بودن و جان داشتن درخت هم به آن‌ها یادآوری می‌شود تا هوای درختان را هم داشته باشند. المان «عیدی سازی» در خیابان احمدآباد نیز نمونه دیگری از هنرنامه‌ی این دو طراح جوان است که امسال بر نرده‌های شرکت سرم‌سازی خودنمایی کرد. این المان نشان‌دهنده عیدی‌سازی در گذشته است که ملاهای مکتب خانه‌هایک مهر روی کاغذ می‌زدند و به عنوان عیدی به بچه‌ها هدیه می‌دادند. قادری معتقد است در کار گروهی نظرات فرد دیگر هم اعمال می‌شود و عیب کار هم بهتر دیده می‌شود. او می‌گوید: «مادر کارکنار هم هستیم و برای رسیدن به هدفمان تلاش می‌کنیم. استقبال مردم حس خوبی به ما می‌دهد و به خاطر شوق و شور آن‌ها ضرورت دارد به المان‌های شهری به ویژه در شرایط کرونایی حاضر توجه ویژه‌ای شود.»

●توجه به بناهای قدیمی

موضوع «هفت سین» یکی از موضوعات جدانشدنی در طراحی المان‌های نوروزی است. امسال در منطقه یک نیز المانی با این موضوع به وسیله سمیه شبانی طراحی شد و اجرای آن را نیز همسرش مسعود صدراایی نیابری عهده گرفت و در خیابان احمدآباد پشت ایستگاه مترو جنب مدرسه رزاقی نصب شده است. سمیه شبانی متولد ۱۳۶۰، درباره این کار می‌گوید: «در اجرای این اثر از طرح‌های سنتی الهام گرفته شده است. در این المان برداشتی آزاد از عمارت کلاه فرنگی شده و در کنار آن نمادی از خانه‌های سنتی یزد و کرمان وجود دارد. جنس کار از آهن بوده و برای پنجره‌ها نیز از پلاستیک فشرده استفاده شده است. جلوه رنگی پنجره‌ها به جذب آینه کار افزوده است زیرا زمانی که نور به پنجره‌ها می‌خورد رنگ‌ها بر روی زمین منعکس می‌شود. او ادامه می‌دهد: «این کار هم با پنجره‌های رنگی و خانه‌های کاهگلی و سنتی نظر هر بیننده‌ای را جلب کرده است. ضمن اینکه کار به گونه‌ای طراحی شده است که افرادی می‌توانند در کنار آن بایستند و عکس بگیرند و لحظه‌ای هر چند کوتاه حس بودن در کنار خانه‌های قدیمی را تجربه کنند.»

این هنرمند بیان می‌کند: «هنرمندان در مناسبت‌های مختلف طرح‌های خوبی برای شهر ارائه می‌دهند و شهرداری هم مسیر خوبی را در پیش گرفته است. عید که می‌آید خانه‌تکانی کرده و لباس‌های نوبه‌تن می‌کنیم. همه چیز نومی شود زیرا فصل بهار رسیده و سال هم نوشته شده است. بنابراین شهر هم باید تغییر مثبتی کند و نوشود. المان‌های شهری و زیباسازی شهر نمونه‌ای از این تغییرات است که عالی است. با این حال در بخش آذین‌بندی نیاز به حمایت و توجه بیشتری است کما اینکه این شیوه هم مانند المان‌ها برای مردم

نبرد با کرونا

حال که کرونا گریبانگیر شهر و کشورمان شده است تعجبی ندارد که بر هنر هم تأثیر بگذارد. امسال بعضی از المان‌ها هم با این موضوع طراحی و اجرا شد که در منطقه یک با عنوان «کووید ۱۹» در میدان جانباز، لچکی بانک صادرات به سمت خیابان اخوان ثالث خودنمایی می‌کند و توانسته افراد بسیاری را به خود جذب کند. موضوعی که با تلفیق در نقاشی‌های ایرانی به خوبی خود را نشان داده است. این اثر از وجهه داناسیدآبادی است که سعی کرده این بیماری را با نگارگری و نقاشی‌های شاهنامه تلفیق کند و به گفته خودش بحران امروزی را که مردم با آن درگیر هستند در قالب المان به نمایش درآورد. نکته درخور توجه این المان‌ها این است که تمام عناصر شخصیتی آن ماسک زده‌اند و به نبرد با ویروس کووید ۱۹ می‌پردازند.